

BS"D

Hannuka – A Meaningful Life

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Hannuka (Miketz) 5780

Hannuka Samayach!

Question: Is Hannuka DeRabbanan or DeOraita?

This is a seemingly ridiculous question since we all know that Hannuka took place long after the Torah was given, indeed long after the end of the prophets (see Rashi, Megila 14a, s.v. *butz*). [And I do not consider the mystical reference to Hannuka found in the Torah as halachically binding. That is, though the 25th word in the Torah is “Light” and Hannuka – the festival of lights – begins on the 25th of Kislev, this does not make the holiday a biblical one.]

So clearly, Hannuka is not a Biblical Holiday. However, it has been argued by a number of achronim that, while the specific observances of the holiday are DeRabbanan, these observances are the fulfillment of a commandment sourced in the Torah – i.e., *kium din DeOraita*.¹

The Hatam Sofer (referencing the Ramban) learns this notion from the Gem. in Megilla which teaches that if we have a Torah Command to sing Shira (i.e., thank God) for being saved from slavery to freedom, all the more so (Kal VeHomer KVH) we are obligated – DeOraita – to thank God for being saved from death to life:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יד עמוד א

ויסר המלך את טבעתו אמר רבי אבא בר כהנא: גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירום למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב. תנו רבנן: ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה. מאי דרוש? אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה: ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה - ממיתה לחיים לא כל שכן?

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש ב

וכבר אמרו (מגלה יד א) ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות עמדו להם לישראל לא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגלה מאי דרוש א"ר חייא בר אבין משום ר' יהושע בן קרחה קל וחומר ומה מעבדות לחירות אמרו שירה ממות לחיים לא כל שכן. למדו אותנו בזה כי כל התקנות והגזירות אינן תוספת אבל הן גדר וסייג לתורה אבל מקרא מגלה היא תוספת לפי שנכתבה בתורה והוקבעה חובה לדורות אלא שסמכו על חיובה בקל וחומר הזה ועל כתיבתה מן הרמז שמצאו כתוב זאת זכרון בספר.

---

¹ See N. Helfgot, Between Purim and Hannuka, part 2 (http://asif.co.il/?wpfb_dl=1629)

Based on this, the Hatam Sofer writes that both Purim and Hannuka answer to this KVH of obligating praise/thanks to God for being saved; the actual ways that we display that thanks – e.g., reading Megilla, lighting candles – is the rabbinic implementation of this biblical obligation.

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן רח

ומ"ש דפורים וחנוכה וכל ימי מגילת תענית לעשות זכר לנס ממות לחיים הוא דאורייתא מממ מק"ו כדאיתא פ"ק דמגילה, יעיין רמב"ן סוף שרש ב', מכל מקום היינו לעשות שום זכר לנס, אבל איכות וכמות הזכרון ההוא הוא מדרבנן, כגון קריאת מגלה ומשלוח מנות והדלקת נרות בחנוכה הכל מדרבנן, אבל לעשות שום זכר קצת ולכל הפחות לאסרו בהספד ותענית הוא דאורייתא מק"ו הנ"ל.

The problem here, noted by R. Netanel Helfgot (studied at Har Etzion and YU, now Rabbi in NY), is that while Purim was clearly a salvation from death to life, the Hannuka story does not tell of such a threat of death but a threat to religious life.

Putting aside the Hatam Sofer's application of KVH, we can still find support for the idea that the thanksgiving of Hannuka is DeOraita.

The RMBM, in explaining why the mitzvot of Purim are not considered an illegal addition to Torah observance (aveirat bal tosef), writes that there is a Torah command to praise God who "is close to us" and hears our prayers and saves us.

מנין המצוות לרמב"ם

ועל מה הזהירה תורה לא תוסף ולא תגרע, שלא יהיה נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקב"ה צוה במצוה זו להוסיפה למצוות התורה או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלוש עשרה מצוות: אבל אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה דרך תקנה או דרך הוראה או דרך גזרה אין זו תוספת שהרי לא אמרו שהקב"ה צוה לעשות ערוב או לקרות המגלה בעונתה, ואילו אמרו כן היו מוסיפין על התורה: אלא כך אנו אומרים, שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו לקרות המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועינו, כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה "כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כיי"י אלהינו בכל קראנו אליו" (דב' ד: ז).

R. N. Helfgot explains that the notion of thanking God for hearing our prayers and saving us clearly applies to Hannuka as well:

רב הלפגוט, "מה בין פורים לחנוכה?"

מדברי הרמב"ם בוקע ועולה יסוד חדש. בחוגנו את ימי הפורים וימי החנוכה אנו מעידים על השגחת הבורא על עם ישראל, ועל נאמנותו בהבטחת הקירבה המיוחדת שהוא מגלה לכנסת ישראל לאורך הדורות. חנוכה ופורים מהווים שבח לקב"ה על הצלת עם ישראל מצרות שונות, ובזה יש קיום דאורייתא של שבח לה', והודעת עניין 'כי מי גוי גדול אשר לו א-להים קרובים אליו.

Others find a DeOraita basis for Purim and Hannuka in the Torah's command to REJOICE in our holidays – **וביום שמחתכם** (note that veSamachta BeHagecha seems to apply only to Purim which has an associated mishteh/seuda). Indeed, the Ibn Ezra explains that uvyom simchatchem teaches that we rejoice when we overcome our enemies:

So clearly there is a mitzvah DeOraita that underpins our celebration of Hannuka – either to thank God for hearing our prayers and saving us or to rejoice in that salvation.

But what about the Hatam Sofer and his KVH? Why would the Hatam Sofer include Hanuka with Purim and apply the KVH that we must say Shira?? The answer, I believe, is found with the existentialists.

Albert Camus (Kam), upon concluding that there is no God, no other world, contemplated suicide and said: “Ah, mon cher, for anyone who is alone, without God and without a master, the weight of days is dreadful.”

אה, מון שאר, לכל מי שהוא לבד, ללא אלוהים וללא אדון, משאת הימים הוא נורא.

And Jean Paul Sartre (Sarter) similarly concluded: “Life has no meaning the moment you lose the illusion of being eternal.”

לחיים אין משמעות ברגע שאתה מאבד את האשליה שאתה נצחי.

Without our faith, our religious beliefs, we are walking dead (matim meHalchim).

So on Hannuka, when we celebrate our victory over the Greeks and Hellenizers (Yavanim U'Mityavanim), I would argue that we are celebrating the greatest KVH there is. That is, the KVH that the Hatam applies to Hannuka is even greater than the one the Gemara applies to Purim. For, if we are to thank God for saving us from death to life, ALL THE MORE SO (KVH) must we thank God for saving us from a meaningless life (haim raykim) to a life of purpose (haim mashmaitim).

So yes, Hannuka is a rabbinic holiday, but at it's core is found the most powerful biblical command – to thank God, not merely for life, but for a life of purpose.

Shabbat Shalom & Hannuka Samayach.

---

² Note that this also works for Yom HaAtzmaut.

http://asif.co.il/?wpfb_dl=1629

מה בין פורים לחנוכה? [*] / הרב נתנאל הלפגוט

...
כמה וכמה אחרונים, ובמיוחד מרן הגר"ד זצ"ל בשיעוריו, העלו את האפשרות, שבחגים מדרבנן שמקור חיובם בתקנת חז"ל יש קיום של דין דאורייתא.

...
הגמרא במגילה, שציטטנו לעיל ביחס למקור חיוב קריאת המגילה, מעלה את הקל-וחומר: "ומה מעבדות לחירות אמרו שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן?". על סמך גמרא זו טוען ה"חתם-סופר", שפורים וחנוכה מהווים קיום דאורייתא המבוסס על קל-וחומר זה:

"ומ"ש דפורים וחנוכה וכל ימי מגילת תענית לעשות זכר לנס ממות לחיים הוא דאורייתא ממש מקל וחומר... היינו לעשות שום זכר לנס, אבל איכות וכמות הזיכרון הוא מדרבנן, כגון קריאת המגילה ומשלוח מנות והדלקת נרות בחנוכה, הכל מדרבנן, אבל לעשות שום זכר קצת, ולכלל הפחות לאסרו בהספד ותענית, הוא דאורייתא מקל וחומר הנ"ל" (שו"ת חתם סופר, אורח חיים, סי' ר"ח) [5].
דברי החתם סופר ברורים, ואף היוו מקור חשוב בדיוני הפוסקים ביחס לקביעת יום העצמאות [6]. אך יש מקום לתת את הדעת על חילוק בין חנוכה לפורים. בפורים, אמנם, הקל-וחומר מובן, שהרי בימי מרדכי ואסתר כלל ישראל היה תחת איום השמדה פיזית, וניצל ממנו. אולם בחנוכה האיום לא היה באותה מדרגה, אלא היה קשור לאובדן עצמאות ולטמיעה רוחנית. ההצלה החשובה מצרות אלו אינה זהה להצלת ימי הפורים, כפי שהדגישו האחרונים בכמה וכמה מקומות. היה אם כן מקום לדייק, שבפורים יהא קיום דאורייתא המבוסס על הקל-וחומר, אך בחנוכה עדיין נצטרך מקור אחר לראות בחגיגת היום קיום מן התורה.

...
"ועל מה הזהירה תורה 'לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו'? שלא יהא נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקב"ה צוה במצוה זו להוסיף למצות התורה, או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלוש עשרה מצות. אבל אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה, דרך תקנה או דרך הוראה או דרך גזירה, אין זו תוספת, שהרי לא אמרו שהקב"ה צוה לעשות עירוב, או לקרות מגילה בעונתה. ואילו אמרו כן היו מוסיפין על התורה. אלא כך אנו אומרים, שהנביאים עם בית דין תקנום וצוו לקרות המגילה בעונתה, כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשועתנו, כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה: 'ומי גוי גדול אשר לו א-להים קרובים אליו' (דברים ד', ז)."
מדברי הרמב"ם בוקע ועולה יסוד חדש. בחוגגנו את ימי הפורים וימי החנוכה אנו מעידים על השגחת הבורא על עם ישראל, ועל נאמנותו בהבטחת הקירבה המיוחדת שהוא מגלה לכנסת ישראל לאורך הדורות. חנוכה ופורים מהווים שבח לקב"ה על הצלת עם ישראל מצרות שונות, ובזה יש קיום דאורייתא של שבח לה', והודעת עניין 'כי מי גוי גדול אשר לו א-להים קרובים אליו' [7]. ...

[5] יש להעיר, שלדעת הנצי"ב קיום זה היה רק בשנה הראשונה של תיקון החג, כמשתמע מלשון השאלות ריש שאלתא כו, עיין ב"העמק שאלה" על אתר.

[6] ראה בהרחבה ב"הלכות יום העצמאות ויום ירושלים" (בעריכת ר' נחום רקובר; ירושלים תשל"ג), עמ' כה-קכב.
[7] וכמדומני שכן שמעתי ממר"ר הרב ליכטנשטיין שליט"א לפני הרבה שנים בהסבר הרמב"ם. יש גם מקום לדון אם קיום זה זהה בצורה מסוימת לעניין קידוש ה' בעולם, אך אכמ"ל.

[8] ראה בעניין זה במשנת-יעבץ אורח חיים סי' נ, ובמועדים-וזמנים חלק א', סי' ד'.
[9] עלון שבות, "גיליון 120 - פורים וחנוכה כימים טובים, 'עמ' 56.

[10] עיין בהשגות הרמב"ם לשורש א' בספר המצוות להרמב"ם, הוצאת שעוועל, עמ' כב.
[11] גם בפורים ישנה "אמירת הלל", כפי שפוסק הרמב"ם בהלכות חנוכה (ג', ו), ש"קריאת המגילה היא ההלל". ועיין בסוגייה במגילה (יד.) ובמאירי על אתר.

The Rabbi Jacob S. Kassin Memorial Halacha Series

Authored by Rabbi Eli J. Mansour (12/17/2019)

*****

Dedicated Today In Memory Of Mrs. Grace Bibi- Gerez bat Rachel

by Lori & Raymond Cohen

##DedicationMessage##

To dedicate Daily Halacha for a day please click <https://itorah.com/sponsor/day>.

Thank you.

* * * * *

Description: Is There a Torah Obligation to Celebrate Hanukah?

The Ramban (Rabbi Moshe Nahmanides, Spain-Israel, 1194-1270) makes a fascinating and important comment in Sefer Ha'misvot that directly impacts upon the nature of our annual celebration of Hanukah. He notes a passage in the Gemara which discusses the obligation to give praise to Hashem for bringing us salvation. The Gemara, citing Rabbi Yehoshua Ben Korha, comments, "If for [the rescue] from slavery to freedom they sang praise, then all the more so [is this required when we are delivered] from death to life." Meaning, if we are obligated to celebrate the Exodus from Egypt, when God delivered us from slavery to freedom, then certainly we are obligated to celebrate when God rescues us from death. The Ramban notes that the rationale of "Kal Va'homer" – that if a Halacha applies in one instance, then it certainly applies in an instance where it is more intuitive – is binding on the level of Torah obligation. If the Gemara deduces through a "Kal Va'homer" that we must celebrate when we are delivered "from death to life," then this requirement constitutes a Torah obligation.

It emerges, then, that occasions such as Purim, when we commemorate our rescue from death, are celebrated on the level of Torah obligation. Although the specific requirements were instituted by the Sages, and are thus considered obligations Mi'de'rabbanan (on the level of Rabbinic enactment), the concept of making a commemoration is required on the level of Torah obligation.

The Hatam Sofer (Rabbi Moshe Sofer of Pressburg, 1762-1839) extended the Ramban's principle to the celebration of Hanukah. Although the Greeks did not threaten to exterminate the Jewish people, they did try to eliminate us spiritually. We were not at risk of physical death, but we were at risk of spiritual demise, as the entire Jewish nation was nearly Hellenized. This is an even graver danger than physical death, and therefore, the Hatam Sofer claimed, the celebration of Hanukah constitutes a Torah obligation. The detailed requirements of candle lighting, Al Ha'nissim and Hallel were all enacted by Hazal, but the general requirement to make a commemoration is a Torah obligation. This means that if a person did not make any commemoration of the Hanukah miracle whatsoever throughout the eight days of Hanukah, he has neglected a Torah obligation. Since the requirement

to commemorate the miracle is required on the level of Torah obligation, one who fails to make any sort of commemoration is guilty of transgressing Torah law. This notion should give us additional motivation and inspiration to celebrate this holiday properly, realizing that we are bound by Torah law to celebrate the great miracle.

One might, at first glance, ask why, according to the Hatam Sofer, we do not add a ninth day of Hanukah in the Diaspora, just as we add an extra day on other Biblical holidays. We add an extra day of Pesah and Shabuot, for example, because of the doubt faced by Diaspora communities in ancient times regarding the precise date. Why do we not add an extra day of Hanukah, as well, if it, like the other holidays, is required on the level of Torah obligation?

The answer is that, as mentioned, the Torah obligation requires any sort of commemoration; all the details were instituted by Hazal. The requirement to observe specifically an eight-day celebration is a law enacted by the Sages; as far as the Torah obligation is concerned, it suffices to celebrate only one day. Therefore, since the eight-day celebration is required only on the level of Mi'de'rabbanan, we do not add an extra day as we do to the observance of Biblical holidays.

*****

Audio Length: 4:17

[Listen](#) [Download MP3 \(1008 KB\)](#)

Torah Learning Resources, P.O. Box 230212, Brooklyn, NY 11223